

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 Ֆր.

Վեցամսեայ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍՍԱԶՄԱՆ

Երկու քիւր մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօյար

Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Մանուցման ողբ
20 տանքիմ

ՀԱՍՏԵ

Rédaction du journal

«Iraounk»

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на вѣстникъ

«Иравункъ»

ВАРНА

Գրութեանը եւ չեմ
տրտիր

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Վ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻ ԱՐԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

Կրթական տարեշրջան մըն ալ բաւորեցինք. Պուլկարահա- յութեան տասնեակ մը վար- ժարանները՝ առանց հետաքր- քելու տեղական հասարակու- թիւնները քննութեանց արդիւն- քին, հետաքրքրեցին սակայն իրենց կատարած ամփոփի հանգէսներովը. Այո՛, շատ տե- ղեր քննութեանց ոչ ոք ներկայ գտնուեցաւ, ոչ ոք ալ հը- րաւորուեցաւ. բայց հանգէսին օրը, կանխաւ եղած ծանուց- մանց շնորհիւ, երկսեռ խումբ ըստ թիւերը, մը խումբ հան- գիտականները, լսելու համար՝ փոքրիկներուն ոտանաւորները, վարժապետներու լեզուագիտու- թիւնները և մէկ քանի աշա- կերտներու գոց ըրած ունեւ- մաձե օտար լեզուէ ճառախո- սութիւնները. Անգիտակից ծա- փեր ու գոհութեան աղաղակներ սրահները թնդացուցին և ու- սուցչական մարմինը իր պարտքը լիովին կատարողի հպարտու- թեամբ մը ու յաղթական ան- ցաւ գնաց արձակուրդի ամիս- ները վայելելու, խնդալով ան- շուշտ իր քթին տակէն ժողո- վուրդին անգիտակցութեան վը- րայ:

Ձեմ գիտեր ո՛ր և ժողովուր- դէն ո՛րոնք կրցին համոզում գո- յացնել թէ վերջացնող տարե- չիւնին վարժարաններու համար եղած նիւթական շոհողութիւն- ները հաւասարակշռած ըլլայ ձեռք բերուած արդիւնքը: Խուռներամ հանգիստավայրերը լեցուող և գոհունակ սրտի զուար- ղութեամբ մը հոնկէ դուրս ելլող հասարակութիւնը շրջու- ցիչ ցուցադրումներէ զատ դը- րական ի՞նչ տեսաւ հոն. ուր ոչ տեղեկագիր կարգացուեցաւ, ոչ աշակերտաց վիճակացոյցները բաժնուեցան և ոչ ալ տեղւոյն հոգաբարձուները հաճութիւն ու- նեցան գոհութեան կամ դժգո- հութեան երկու թառ արտասա-

նել ուսուցիչներու պաշտօնավա- րութեան մասին: Երանց այս բաներուն կատարուած հանգէ- սը ապարդիւն զբոսանք մը միայն կրնայ համարուիլ գիտա- կից մարդոց համար այն վար- ժապետական հոգիտութիւն մը ըլլալէ անդին չանցնիր: Իսկ անգիտակից ստուար մեծամաս- նութեան ծափերը ու գոհունակ երեւոյթը մեր ժողովուրդին ինքնախաբուծեան ապուշ տրա- մադրութիւն մը ունենալուն հակայ ապացոյցն են:

Ինչ որ է, «անցածը անցաւ» ըսնք, բայց գալիք տարիներու համար ի՞նչ պիտի ընենք: Գո- հացուցիչ վարժարաններ ունե- նալու համար բաւական թուով պարտաճանաչ վարժապետներ պիտի կրնանք ունենալ: Այս հար- ցումին մեր պատասխանը ժըխ- տական է: Մեր դէմը ելլող ե- րիտասարդը՝ որ քիչ շատ ու- սում առած է, վարժապետ վար- ձելու ստիպուած լինելնիս միշտ զմեզ միեւնոյն յուսախաբութեան պիտի մատնէ: Մինչեւ որ ար- տասահմանեան հայ գաղթակա- նութիւնները չունենան իրենց գոնէ մէկ վարժապետանոցը, չը պիտի ունենան գոհացուցիչ վար- ժարաններ, և թափուած ճիգերը ու զոհողութիւնները ուրիշ բա- նի չպիտի ծառայեն, բայց եթէ հայ գաղթականութեանց գոյու- թիւնը արտասահմանի մէջ շատ շատ մէկ քանի տասնեակ տարի- ներ ևս երկարաձգել. այսինքն ձուլումը օտար եւ տիրող ցեղե- րու հետ մի քիչ յապաղեցնել:

Ուրիշ ի՞նչ:

ՌՈՒՍԻՈՑ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԹՐԲԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔ ԴԵՊԻ ԿՈՎԱԿՍ

Ժընէվ 29 յունիս
Ի վիճակի ենք բոլոր Եւրոպայի ու- չադրութեանը ներկայացնել Պուլկոյ մէջ յղացուած կովկասի համար ծը- րագիրը մը: Գաղտնի թղթակցու- թեանց ամփոփումը ցոյց կուտայ թէ, Սուլթանը օգուտ քաղելով Ռուսիոյ

չփոխութիւններէն, Գերման սպայակոյ- տէն պատրաստուած ծրագրի մը համա- ձայն մտադրած է կովկաս արշա- լել: Թաթար երեւելիները մասնակ- ցելով այս ծրագրին, կաղմակերպած են Հայկական ֆարգերը Կիւսու հա- մար երկրէն քրիստոնեայ տարբ- եւ դիւրացնելու թէքական տիրա- պետութիւնը: Թուրք զօրքերը մէկ կողմ ձգելով կարսի ամրութիւնը պիտի անցնին Էստմանը Պայագրիտի մօտէն և պիտի քալեն դէպի Նա- խիջեւան, Պագու. ու պիտի հասնին Տաղիստան ամէն կողմ գտնելով իս- լամ տարր մը պատրաստ Ռուսիոյ դէմ ելլելու:

Այս ծրագիրը տակնուվրայ ըրաւ ուստի սպայակոյտը: Զինուորական շրջանակներուն մէջ կուսակցու- թիւն մը կը պնդէ հայ ժողովուրդը զինել, ուրիշ մը կուսակից է հայ- կական նահանգները համիթսլամական ժողովուրդներուն մասնելու: Թաթար- ներու կողմէ այժմ գործուած ոճի- ները յիշալ ծրագրին զօրծաղրու- թեան նախաքանը կը նկատուին: Հայ ժողովուրդը հաստատապէս ո- լորչած է մինչեւ վերջը կուսիլ այս խայտառակ քաղաքակ. նութեան դէմ:

(ԲՐՈ ԱՐՄԵՆԻԱ)

ԶԵՄԹՎՈՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Մօսկուա 7 յուլիս

Զէմթվոններու համաժողովին 200 անձեր մասնակցեցան: Կոմս Հէյստրը նախագահ ընտրուեցաւ. միաձայնու- թեամբ, Նա քաղաքացի այն դժուա- րութիւնները զորս վարչութիւնը յարոյց համաժողովին դէմ:

Թէեւ կատաւալութիւնը յայտա- րարած էր թէ ոչ մէկ զօրաւորու- թիւն չը պիտի յարուցուի այսօր- ւան համաժողովին դէմ, բայց ժողո- վի միջոցին ոստիկանապետ շատ մը պաշտօնեաներու հետ ներս մտաւ և նախագահին տուաւ քաղաքին կա- ռավարչին մէկ զեկուցագիրը յայտ- նող թէ ժողովը ցրուի. յետոյ կար- դաց օրէնքներ և շրջաբերականներ որոնց վրայ յենլով կը յայտարարէ թէ ժողովը ապօրինի է: Համաժո- ղովին նախագահը պատասխանեց թէ վարչութեան յոյ հրամանը ապօրինի է և չը կարծեր որ ան իրաւունք ունենայ ժողովը ցրուելու:

Ոստիկանապետը ուղեց անունները ժողովի մասնակցողներուն և բոլոր համաժողովին վաւերաթուղթերը: Նա սա պատասխանը ստացաւ «Բոլոր Ռուսիան իր ամբողջութեամբ հոս ներկայ է»: Ոստիկանութիւնը տեղե- կագրութիւն պատրաստեց համաժողո-

վի անդամներու մասին որոնք հա- լաքուած էին նախարար Պուլկինի ծրագրին դէմ որ պաշտօնապէս հրա- տարակուտ չէ:

Այսօրուան նիստին ներկայացաւ արհեստագործական համաժողովէն պատուիրակութիւն մը ժողովը չը- հորհաւ որելու համար: Բայց համաժողո- վին դիւանը մերժեց ընդունիլ այդ ցոյցը:

Ժողովը յիշատակագիր մը օտաջաւ Մօսկուայի հրեայ մտաւորականներու ընկերութեան կողմէ, որ Ազգային ժողովին հրեաներուն ալ մասնակցու- թիւնը կը պահանջէր: Համաժողովը յայտարարեց թէ նախարար Պուլկինի- նի ծրագիրը ոչ ալ ուրիշը, չը ձգտի ճշմարիտ ժողովրդական աղ- զային ներկայացուցչութիւն մը հաս- տատել: Բայց խոստացաւ թէ, եթէ Զէմթվոններուն և քաղաքապետու- թիւններուն բաղձանքները իրակա- նան, ազգային ժողովը պիտի պա- րունակէ բազմաթիւ ներկայացու- ցիչներ անհատական և ընդհանուր ապահովութիւններ տալու տեսակէ- տով:

Համաժողովը մերժեց ընդունիլ նախարար Պուլկինի ծրագիրը սա պատճառաւ որ օրէնքը որուն վրայ հիմնուած է հարստութեան աշխարհ- համարը և ընտրական եղանակը ո- րուն ընտրողները դասակարգելէ կառ- նուին, կարգիւն այս վերջիննե- րու մէկ մեծ մասը մասնակցելէ ազգ. ժողովին որ կատարեալ ճշն- շուժ մը պիտի ըլլայ ժողովուրդին կամքին: Ռուս քաղաքացիներու շատ մը դասակարգերու մերժուիլը ընտ- րութիւններէ չը համապատասխաներ արդարութեան սկզբունքներուն և և իմաստութեան որ Պետութեան մը մէջ պէտք է տիրապետեն:

Ի մէջ ուրիշ պատճառներու, համա- ժողովը մատնանշեց պակասը ան- հատական և ընդհանուր սպահովու- թեանց և երեսփոխաններու անընա- րարելիութեան, նոյնպէս ալ վիճա- րանութեանց, հրատարակութեան բա- ցարձակ մերժումը:

Նախարար Պուլկինի ծրագիրը «Տիւմա» կայսրութեան խորհուրդէն կախեալ ժողով մը ըրած է և ա- նոր կուտայ միայն խորհրդակցա- կան քուէ մը ելեւմուտքերու և ուրիշ օրէնսդրական խնդիրներու վրայ: Ելեւմտից կարգէն ինչ ինչ խնդիրներ ևս արտաքին քաղաքա- կանութեան գործերը դուրս ձգուած են «Տիւմա»-ի իրաւասութեան:

Մօսկուա 8 յուլիս

Զէմթվոններու երկի նիստը չը խանգարուեցաւ ոստիկանութեան:

Առաջարկուեցաւ համաժողովին պարտաւր յայտնել վարչութեան կամա-
յալանութեան դէմ :

Համաժողովի մէջ անդամը Մ. Թը-
վէր, ըսաւ թէ այդ որոշումը անբա-
ւական է քանի որ օստիկանու-
թիւնը մտաւ մասնաւոր բնակարան
մը ուր համաժողովը տեղի կունե-
նայ :

Վիճարանութիւնէ յետոյ, որոշուե-
ցաւ համաժողովին պարտաւր յայտ-
նել կառավարութեան պաշտօնէից այն
բանաբարութեան դէմ որ կը դուր-
ծուի քաղաքացւոց անհատական ու
ընդհանրական իրաւունց հակառակ ,
եւ պնդել որ այդ կարգի գործեր
պատժուին :

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Գ Ա Տ Ը

ՔԱՂԱՔԱԿԻԹ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ա Ռ Ջ Ե Ի

(Ծարուակելի չախորդ թիւէն եւ վերջ)

Քաղաքական երեսօթը միայն
Ամերիկեան կառավարութեան անկեղծ
համակրութիւնը չէ առ միզ, այլ
եւ բովանդակ միջազգային պայ-
մաններու մէջ չեղտուղ նոր ուղին
եւ ուղղութիւնը : Երեսուն տարի
է ի վեր Եւրոպայ խաղաղութիւն կը
վայելէ եւ խաղաղութեան բարձր-
ներն ու առաւելութիւններն դնա-
հատել կը սորով : Ճոռահագնքեման
պատերազմէն յետոյ Ճոռահագնք
ցանկար յաղթական պատերազմով մը
վերստանալ մեծ Ազգի նախկին դիր-
քըն ու հրմայքը, սակայն խաղա-
ղութեանը չըջանը երկարելուն այդ
ազգը կամաց կամաց նշմարեց թէ
խաղաղութեան մէջ ալ կրնայ ժո-
ղովուրդ մը յաղթանակներ տանիլ
փառաւորիլ ու ցանկալի վիճակի մը
հասնիլ : Իրօք, թէ եւ այսօր Յը-
ռանսա առջի գերակշիռ գերը չի
կատարէր յեւրոպայ, Լուդովիգո
ժ'Ի Եւ Մեծն Լոթարէնի ժամանա-
կին փառասիրութիւններն չունի, սա-
կայն ամեն մեծ Տէրութիւն անոր
բարեկամութիւնը կը գնահատէ ու
կը փնտէ, զի ամենէն ուշիմ,
աշխատասէր, անտես հարուստ եւ
հզօր ազգերէն մէկն է : Ակաւայ
երկարած խաղաղութիւնը բուժած է
զՅոռանսա իր վրէժխնդրութեան տե-
ղէն եւ անոր մէջ ստեղծած է
խաղաղութեան արուեստներուն մէջ
մրցելով հզօր եւ օգտակար հանդի-
սանալու տիրական ճաշակը :

Ճոռանսայի օրինակը դաս մ'է ու
րիշ մեծ Տէրութեանց, եւ ամեն ալ
խաղաղութեան օրհնութիւններն կը
գնահատեն : Լահէյի ժողովը այս
խաղաղասիրական միտումին արտա-
յայտութիւններէն մին էր : Դեկտե-
մբեր քաղմաթիւ իրաւախօսական
գաշնագրեր կնքուած են այլ եւ այլ
Տէրութեանց միջեւ ու շարունակ
կաւելնայ այդ օրինակ ուղղաբե-
համաձայնութեանց թիւը :

Այս նոր ոգին կ'արտայայտուի նաեւ
Ռաղաղութեան Համաժողովներու մէջ
որուն կը մասնակցին Եւրոպայի ա-
մենէն լուսամիտ եւ ազգեցիկ գը-
լուիները : Կայ նաեւ Միջազգային
Իրաւանց Կաճառը (Լ'Ենսիյու ռը
սրուա Էնթրեմալիսիոնալ) որոյ նշանա-
բանն է Արդարութիւն եւ Ռաղա-
ղութիւն, եւ ամեն կերպով կ'աշ-
խատի յաղթանակին այն արդար

եւ մարդասիրական սկզբանց որոնք
պէտք է կառավարեն ժողովրդաց
յարարներութիւններն իրարու : Կեանք
նախադաս Ռոզիվէյթ յաճախ կը
գործածէ այդ երկու բառերը զու-
գորդեալ-ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽԱՂԱՂԱԾ-
ԹԻՒՆԸ :

Այսպիսի կարգ մը նշաններէ կը
տեսնուի Եւրոպական ազգերու մէջ
միտումը զէպ ի համեմատական միտ-
ութիւն մը, որուն գործարանն ըլլայ
Միջազգային Խորհրդարան մը, եւ
այս Խորհրդարանը Եւրոպական ազ-
գերու պաշտօնական ներկայացուցիչ
ներէն կազմուած, նկատի առնէ եւ
վճռէ միջազգային արդարութեան
խնդիրները : Ասոր վրայ արդէն շատ
կը գրեն, եւ իրերու ակներեւ մի-
տումն է զէպ ի ստեղծումն այդպի-
սի Բաղամէնթի մը որ այլ եւ
եւս տեղ պիտի չիթողու պատերազմի,
զինուորական ուժով արդարութեան
եւ պատուոյ խնդիրներ վճռելու :
Եւ հաւանական է որ ոչ շատ հեռա-
ւոր ապագայի մէջ մարդկութիւնը
ողջունէ «Եւրոպայի Միացեալ Նահանգ-
ները» հանգոյն Ամերիկայի Միացե-
ալ Նահանգներուն :

Այս բոլորը մեզի եւ բոլոր պըզ-
տիկ ու նեղեալ ժողովրդաց համար
մեծ միջոցարարութիւն են : Եւ այս
ալ անդադոյն պատճառ մ'է որ
մենք եւս ներշնչուելով Եւրոպայի
նոր ոգիով, մեր դատը, մեր իրա-
ւունքը խաղաղական միջոցներով ձեռք
բերել աշխատենք : Վիթխարի ապու-
շութիւն գործած պիտի ըլլայինք
եթէ Եւրոպայ խաղաղասէր միտումնե-
րէն մենք անխաղաղութեան ըս-
Հայկական Դատը խաղաղութեան ըս-
պառնալիք մը ընելու ներշնչում
առնէինք : Եթէ կ'ուզենք որ Եւ-
րոպայի լաւագոյն զաւակները մե-
զի համակրելով մեր խնդրոյն լու-
ծումին նպատակն, պէտք է ելլենք
մեր արեւելեան հին ու անձուկ շըր-
ջանակէն եւ ուշիւ դիտենք միջազ-
գային հորիզոնը, առանց աչքէ վը-
րկայեցնելու հոն երեւան եկող ու եւ
կարեւոր ու նշանակիչ երեւոյթ :

Եզրակացութիւնը սա է—Մենք Եւ-
րոպայի կողմէն արդիւնաւէտ եւ
վաղընդիմով միջամտութիւն մը հա-
շիւէ դուրս ձգելով պիտի վարենք
մեր ճակատագիրը, սակայն եւ այն-
պէս պիտի շարունակենք մեր ար-
դար դատը Եւրոպական միջոցներ
բով, խաղաղ միջոցներով քաղաքա-
կիրթ աշխարհի դատարանին առ-
ջեւ պահել :

Հիմա կը մնայ մեր խնդիրը ու-
րիշ տեսակետէ մը դիտել—Հայկա-
կան Դատը Օգոստեանի կառավարու-
թեան եւ մահմետական աշխարհին
առջեւ :

ՎԵՐՋ

ՌՈՒՍ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Ծար. նախորդ թիւէն)

14.— Նախարարները եւ նահանգնե-
րու տնօրէնները Ազգ. ժողովին ան-
գամ ընդլայնով երբոր հարկ տես-
նուի, ընդհանուր ժողովի եւ շրջա-
նակներու նիստերուն ներկայ կը
դառնան, եւ ամէն ժամանակ գոր-
ծելու վրայ կրնան բացառութիւն-
ներ տալ, թէ անձամբ թէ իրենց
օգնականներու կամ այդ նպատակաւ
ղրկուած պաշտօնէի միջոցով :

Միեւնոյն իրաւունքով նիստին
ներկայ կը գտնուի նաեւ նախա-
րարը, Ֆինլանտիոյ Մեծ-Դքսութեան

պետական քարտուղարը այս 15-32
հատուածներով նախատեսուած գոր-
ծերու ընթացիկ միջոցին (այս 15-
32 հատուածները որոնք ու գլխոյն
մասը կը կազմեն, խօսելով Ազգ.
ժողովին ձեռնահասութեան պատկա-
նող գործերու վրայ, սակայն կը հաս-
կցունին : «Ժողովին իրաւասութեան
կը պատկանին Կայսրութեան
բոլոր երկրներուն, ինչպէս նաեւ
Ֆինլանտիոյ մէջ գործադրելի օրէնք-
ներու ծրագրումը, Եւրոպայի Ֆինլան-
տիոյ Մեծ-Դքսութեան սահմաններուն
մէջ գործադրուած օրէնքները, եթէ
ասոնք կը հակասակեն Կայսրութեան օ-
րէնքներու կապուած պետութեան
ընդհանուր պէտքերուն :

15.— Որոշուած ձեւով (հատուած 14
բացատրութիւններու հաղորդումը նա-
խարարներուն եւ նահանգապետներուն
համար պարտաւորելի է, անոնց կողմէն
Ազգ. ժողովին ենթարկուած գործերու
մասին, եթէ ժողովը իւր գումար-
ման կամ իւր շրջանակներէն միոյն
մէջ դանձը լսելու փափաք յայտ-
նէ :

16.— Ազգ. ժողովին նախագահը Վե-
հպետին բարեհաճ ու չգործեալ
կ'ենթարկէ անօտան եւ սարեկան
տեղեկագրեր Ազգ. ժողովին աշխա-
տութեան ընթացքին եւ ժողովին
գրասենեակին գործունէութեան վրայ
լիարանակին վրայ խօսուած է 16—20
հատուածներուն մէջ) : 21.— Հատու-
ածը նուիրուած է Ազգ. ժողովին ա-
մառուան արձակուրդին, որ կը գու-
գադիպի Պետական Խորհուրդի ար-
ձակուրդին :

ԻՐԱՒՈՒՆԻ ԵՒ ՊԱՐՏԻՔ

Ա. Զ. Գ. ԺՈՂՈՎԻ ԱՆՆԱՄՈՑ

25.— Ընտրողները չեն կրնար հա-
կադրել Ազգ. ժողովի անդամները.
որ եւ է պայման ընդունելու, ոչ ալ ի-
րենց հրահանգներուն համարատու-
թիւնը պահանջել անոնցմէ : Ազգ.
ժողովին անդամները կը ստանան 2400
րուպլի իբր 6000 Փրանքլ տարեթո-
շակ ի բաց առեալ այն փոխադրու-
թեան ծախքերը որ կը հաշուուին
առաւական հեռաւորութեանց համե-
մատ :

Բ. ԳԼՈՒԽ

Ա. Զ. Գ. ԺՈՂՈՎԻ ԶԵՆՆԱՍՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆԸ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

32.— Ազգ. ժողովին ձեռնահասութեան
առարկայ կը նկատուին պետական
խորհուրդէ կանխաւ ուսումնասիրուած
խնդիրներու մշակումը եւ ուսում-
նասիրութիւնը :

Ա. Նոր օրէնք կանոնադրութիւն, նոր
տրամադրութիւն մը պահանջող առաք-
կաններ (կանոնադր պետական խոր-
հուրդ էջ 1)

Բ. Ներքին վարչութեան վերաբերեալ
առարկաներ եւ որոնց կանխագոյն
տրամադրութիւններ պարտին ջնջ-
ւիլ, զանաւանորոշ կամ կատարելա
գործուիլ : (էջ 2)

Գ. Այնպիսի գործեր որոնք կը պահան-
ջեն նոր օրէնք նոր կանոնադրութիւն
կամ ճշմարտապէս իմաստուն տրամա-
դրութիւններ : (էջ 3)

(Ծարուակելի)

ԲՈՒԴՊԵՍԱՎԱՆ

ՍՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ճարօնի շտեղծից յաղթու-
թիւնները զէպ առ ինքն ձգել
սկսաւ բովանդակ աշխարհի ուշն
ուրուշն :

Ամէն ազգ պիշ պիշ բացած իր
աչքերն կուզէ տեսնել ու ճանչ-
նալ այդ մեծ վարպետը, զոր
աշխարհիս մեծ դատաւարակը
լինել հանգերծեալ է :

Ռաղմագէտ Անգլիացիները եւ
Ամերիկացիները ճարօնեան դը-
րութեամբ զրահաւորներ պատ-
րաստել սկսան : Փափկակատ եւ
քաղաքավար Ֆրանսացիները,
այսօր Ճարօնի քաղաքավարու-
թեան եւ գիւտագիտութեան հե-
տեւ կը փորձեն : Անգլիան, գոռոզ
Գերմանները վար իջած իրենց
բագիներէն, ճարօնեան զինա-
փորձերով կը մարդեն իրենց
բանակները : Ուսումնական աշ-
խարհն անտարբեր չմնաց, այս օր
ճարօնեան ամէն գիտութեան եւ
առողջապահական միջոցներուն
վրայ մատը դրած կը խորհի
նոյն բանը կրնան կրօններու
ծուծը քամոյ իմաստասէրները,
որոնք վերջապէս աւետեցին մեզ
թէ, այժմեան խառնիճազան
կրօններու ընդ ամենն ալ իմաս-
տակներու եւ սովեցանքու ձե-
ռամբ ածանցուած տգեղ քա-
նազոդութիւններ են : Եւ որոց ա-
նապակ նախամայրը կը համար-
ւի բուզգառականութիւնը :

Հետեւեալը թարգմանաբար ի-
բր նմոյշ կը ներկայացնենք
հայ ընթերցողներուն :

— 0 —

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԱՆՏԱՌԸ

«ԱՆՏԱՌԻՆ ԴՈՒՌԸ ՄԱՅՆ ԷՐ»

Մեծ անտառ մը կար, լի հսկայ
ծառերով, այնքան բարձրաբերձ եւ
այնքան խիտ որ արեւու լոյսը գե-
տին չէր իյնար : Անհամար սողուն-
ներ կային, որոնք կը վազվաջէն
ծառէ ի ծառ մազլցելով եւ վար
կը թափուէին չուանի խոշոր կծիկե-
րու պէս : Մտերուն տակը՝ գետին
երկայնքին վրայ կային աւելի փոքր
սողուններ փչերով պտտուած, այդ
պատճառաւ անցողը կարգիլուէր
յառաջանալ :

Անտառը օձերով ալ լի էր, որոնք
գետին տարածութեան վրայ կը պը-
ղային ու պտտէին իրենց կանաչ ու
դեղին մորթերով, եթէ երբէք անցող-
ը անգիտութեամբ կոխէր անոնց
վրայ խայթուած էր : Երբեմն ալ
կարծելով իր թանկ գոհարներ՝ կար-
միր եւ ոսկեգոյն բուստի ձողեր,
անձկանօք ժողվել ուղեր, օձը կը
զանաւար զէպ անոր :

Այս անտառին մէջ տեղ տեղ պըզ-
տիկ բացեր՝ անձառ տեղեր ալ կա-
յին, ուր ծաղիկներ կաճէին, գեղեցիկ
ծաղիկներ էին ճեղճեմակ բաժակնե-
րով եւ ծիրանի պտուղը ծածկող
լայն փայլուն տերեւներով : Մի քա-

հին քոսորագոյն ծաղիկներ ունէին, որոնք միափող մարդերու նման զր տարուերեւելէն : Եւ այն ճերմակ աստղերու երկար ծաղկեփռուիկը այ որոց բուրմէիներն օդը ծանրացած էր, ամենն ալ փչերով ի էին եւ փչերը կարելի էր տեսնել ծաղիկը քաղիլու ժամանակ :

Այս անտառը արահաներով ճեղքուած էր, շատերը խիստ լայն էին, որոնք գանազան ճամբայներով կը տանէին անտառին խորը, ուստի ալ մերթ րնդ մերթ անձառ տեղեր կը վերջաւորէին ուրիշներ ալ անոնցմէ աւելի պակաս հետո : Կը տանէին, բայց անոնցմէ ոչ մին ուղիղ չէր, եթէ միշտ պատիք անոնց մէջ չեղե- լով չեղելով պիտի հասնիք ձեր մեկ- նատեղին : Աւելի հաճելի էին անձառ տեղերը որ անտառը կը կտրէին ա-ւելի լայն ճամբայներով, ուր կային աւելի կտուղ դաշարներ, որոնք աւելի շուտ կը հասցնէին նախկին տեղը :

Ճամբայ մը կար որ ուղղակի կը գը- նար, բայց հետի էր միւսներէն, կը տանէր ապառաժներուն եւ ժայ-ռերուն մէջ որուն մէկ կշտին ձորը փակած էր, խիստ շատ դժար ճամ-բայ մ'էր, եւ խիստ հեռի տափարակ գետին անձառ տեղերէն, անոր շուր-ջը ոչ մի ծաղիկ չէր բուսներ, ո'չ ալ մամուռ կամ խոտ կար : միայն կար-ծրը սաւր ժայռեր որոնք խիստ նեղ-ցուցած էին անցքը իրենց գուրս ցըց-ւած քներովն :

Անտառին այս մասը խիստ լուսաւոր էր, լոյսերը կը բոցափայլէին վերջա-լոյսի նման ու կը մարէին, այս լոյ-սերը կը նմանէին խաւարի մէջ տես-նուող եւ անհասցող կայծակներու : Այստեղ երբէք բոլորովին մութ չէր, այլ լի էր այս լոյսերով որոնք կը նշողէին անտառանիւթըն :

Այս տեղ մարդիկ ալ կային, որոնք կը թափառէին անոնց անդին : Ան-տառը լի էր անոնցով :

Չէին գիտեր թէ ո'ր կերթան, չէին ալ գիտէր թէ ո'ր կ'ուզեն երթալ, միայն սա գիտէին թէ չէին կու-րող հանգիստ մնալ, զի անտառին պահապանը ժամանակն էր, զինուած խայթիչ խարաղանով մը, որ միշտ զիրենք կը հալածէր յառաջ գէպ յա-ռաջ, ուր չը կար դադար :

Երբ անոնցմէ շատերը առաջին ան-գամ եկան սիրեցին անտառը, ան-ծառ տեղերուն համար թան, շատ գե-ղեցիկ են : Ծաղիկները խիստ քաղցր ու երբ սկսան թափառել անժառ տեղե-րուն միջու լայն ճամբայներուն վը-րայ փորձեցին մամուռն վրայ պո-կիլ եւ ծաղիկները սրել, բայց ժա-մանակը չուզեց զանոնք հոն թողուլ հազիւ մի քանի վայրկեան կարողա-ցան դադար առնել քշուցան ու քշ-ուցան : Բայց անոնք հոգ չրին «Անտառը լի էր անձառ տեղերով» ըսին, «Եթէ այս տեղ չենք կարող բնակիլ ուրիշը կարող ենք գտնել» եւ այսպէս գնացին գտնել ուրիշը եւ ուրիշը մէկը միւսէն նուազ հաճելի : Մի քանիներ անձառ տեղեր չը գը-նացին, «Շատ գեղեցիկ է» ըսին, «Բայց այս ճամբայները որոնց մէջէն կանցնին ո'ր կը տանին, որոք ուր պտուէ, ու դարձեալ պտուէ, հոս ալ դադար չկայ : Ժամանակը այս ան-ծառ տեղերէն ալ կը թաւալի իր խարաղանով եւ խթանով, այս տեղ ալ դադար չկայ : Ինչ որ մենք կը փնտը-ռենք հանգիստն է : Այս լոյսերը թա-փառող լոյսեր են, ամառնային կայ-ծակներու նման, հարաւի կողմը աս-ղին անդին ցատկաբար : Պէտք չու-

նենք այս տեսակ լոյսերու մեր լոյ-սերը հաստատուն եւ փայլուն են : Ինչ որ մենք կը փափոքենք խաղա-ղութիւնն է, մենք պէտք չունենք յաւիտեան թափառել այս անտառին լոյսերով, տեսնել միտաեւ այս փոփոխակի լոյսերը :

Եւ այսպէսով չը գնացին ուրապը-տայս ճամբայներն ի վար, այլ փոր-ձեցին ապառաժներուն վրայի արա-հետը «նեղ է» ըսին, չկան ծաղիկներ լի են ժայռերով թէ եւ ուղիղ, մեղ տեղ մը պիտի տանի, ոչ թէ ուր որ ուր պտուի ու միւսերոյ տեղը գալ : Տեղ մը պիտի տանի մեղ, «Ահա՛ լոյս մը» ըսին, «Աստղի մը լոյսը մեր առջին, հիմայ խիստ փոքր է, բայց միշտ վառանքի է, քնաւ չի փափփիլ կամ նուազիլ : Ծշմարտու-թեան Աստղն է այդ աստղին տակը պիտի գտնենք ինչ որ կը փնտռենք :

Այսպէս չորանկեցին իրենց ճամ-բան յոգն չխառն թեամբ ապառաժ-ներն ի վեր : Ինչպիսիք ելլելով ա-րեւելուայ եւ վերաւոր սուր ժայ-ռերու քարերէն : Վերաւոր քայի-րով բայց հաստատուն սրած քանի կը յառաջանային այնքան հեռի կը հեռանային անտառէն, հեռի եւ հեռի մահաբոյր ծաղիկներէն, եւ անձառ տեղերէն կամաց կամաց կը յը սուէր ժամանակի խարաղանի շաւա չինը որ կիջնէր թափառականներու ուսերուն վրայ :

Աստղը հեռագնաց կը մօտենար, եւ լոյսն ալ հեռագնաց աւելի կը մեծնար, կեղծ լոյսերը անոնց ետին կը մարէին, մինչեւ որ վերջապէս անտառէն դուրս ելան, եւ գտան լճակը ուր սրբեցին իրենց բոլոր ցանկութիւնները, ճշմարտութեան ա-րեւու ներքեւ :

Իրենց ճամբան գտած էին : Ժա-մանակ եւ կեանք եւ կոյր եւ մըր-ձում իրենց ետին մնացած էին, ալ չկրցան անոնց հետեւիլ, հասան լճեմ խաղաղութեան մէջ վառա-կարեկ եւ հաշմոտն ու :

Որոնք որ յետ մնացին, որոնք որ անձառ տեղերը մնացին մահաբոյր ծաղիկներ ժողովուր հաւար ինչ պիտի լինին, միշտ յառաջ պիտի քշուին ժամանակի խարաղանով, — վառա-բար պիտի սորվին ժամանակի ազնիւ խարաղանը միշտ անոնց ետին պի-տի լինի, երբէք անոնց դուր ու դար չի պիտի տայ այսպիսի մահաբոյր անտառի մը մէջ : անոնք միշտ յա-ռաջ պիտի քշուին եւ քանի կը յա-ռաջանան այնքան աւելի եւ աւելի պիտի աճի իրենց յոգնութիւնը, ա-ւելի եւ աւելի անհաճոյ պիտի դառ-նան անձառ տեղերը, աւելի եւ ա-ւելի պիտի դառնան ծաղիկներուն ծանր բուրմէիները : Շատ փչերու պի-տի հանդիպին նախ պիտի մոռնան ծաղիկներուն փչերը, պիտի ըսեն, «Ծաղիկները գեղեցիկ են, ինչ փոթ թէ փչեր ալ կան, փչերն ալ ա-ղէկ են, անոնց հետ կուրին ալ զուարճութիւն մ'է, անտառը առանց իւր աչք փչերուն ինչ պիտի լի-նի, եթէ մենք ծաղիկներ ժողովի պիտի կարենանք եւ փչերու չը հանդիպիլ այն ատեն անփոթ պի-տի գտնուինք ծաղիկներուն հան-դէպ, քանի փչերը շատ լինին, ծա-ղիկները այնքան աւելի յարգի կը լինին : »

Այսպէս կ'ըսէին ու կը ժողովէին ծաղիկներ, որոնք թառամեցան, բայց ո'չ փչերը որ միշտ կ'ապրէին, մ'որդ որչափ շատ ծաղիկ ժողովէր այնքան աւելի փչերով կը վերա-ւորուէր, եւ ժամանակը միշտ ա-

նոր ետին կեցած էր : Ուղիղն ան-ծառ տեղերը դադար առնել, բայց ժամանակը հրամայեց թէ, միշտ յա-ռաջ ելլալ պարտին ո'չ ետ, ո'չ դա-դար, յառաջ միշտ եւ միշտ : Այս-պէս անոնք շատ տառապեցան :

Վերջապէս ըսին, «Այս ծաղիկները միշտ միեւնոյնն են ասոնց համար յոգնեցանք, իրենց բուրմէի մանր է, մեռած են, այս անտառը միայն փչ-չերով լի է, ինչպէս պիտի խու-սափինք ատենցմէ, որչափ որ միշտ ուր ուր պտուեցանք աւելի սրա ծայր փոշիի չօջափեցինք, հարկ է որ խուսափինք : Ժամանակի եւ իւր խարաղանին ընկճեալներն ենք, մեր ոտքերն անշափս յոգնած են մեր աչքերը չլացած եւ մթաղնած, մենք այլեւս խաղ-ղութիւնը փնտնելու ենք : Մարդիկընք նախապէս անոնք որոնք ապառաժներու արահետն ի-վեր գնացին, մենք խաղաղութիւն չը ցանկացինք, բայց այժմ կը տես-նանք թէ, Աշխարհի սակեակցիկիկ քանն է : Ժամանակը եւրէք պիտի դադարի մեղ յառաջ եւ միշտ յառաջ վարիլէ : Այս լոյսերը պիտի դա-դարին երբէք աստղին անդին փայ-լատակիլէ :

«Եւ այսպէսով վերջապէս ամեն մարդ կը դառնայ Դեպի ուղիղ ճամբան կը գտնէ զայն, վերջապէս ամեն մարդ պիտի հաստատէ թէ՛ Անտառը ասելի է, ծաղիկները մահաբոյր են, փչերը անհարկ, ամեն մարդ պիտի սովորի ժամանակն երկնչիլ : »

Եւ երբ խաղաղութեան համար ան-ձուր կը տրէ, այն ատեն ամեն մարդ ուղիղ ճամբով պիտի գնայ եւ զայն գտնէ, ալ այնուհետեւ ո'չ մի մարդ անտառի մէջ չպիտի մնայ, պիտի սովորի երբ անշափս կը վառաւարեկի, երբ իւր ոտքերը փչերով կը ծածկուին, եւ իւր կրո-նակը ժամանակի հարուածներուն ներ-քեւ կ'ապրանայ : Պիտի ճանչնայ ու սովորի Աշխարհի մեծ դաստարակը՝ Մեծ ազնիւ ժամանակը :

Մինչեւ որ չը սորվի, չի պիտի փափաքի Ուղիղ ճամբան մէջ մըտ-նել : Բայց վերջապէս ամեն մարդ պիտի մտնէ այդ Ուղիղ ճամբան մէջ : Այս է ահա՛ Բուրգոյսական Աշխարհ-նութիւնը :

ՁԱՐԵՆ

Թարգմ. Սեդր
8 Յուլիս 1905

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԴԵՍ ԴԱԻԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

4. Պոլիս 9 յուլիս 1905

Երէկ ճաշէն յետոյ երբ Սուլթանը ելլալով—Բէօզէի մզկիթէն դուրս կ'ելլէր անձառօթ գէմքեր ուսու-նեցին, շատ մեծած ու վերաւոր-ներ կան :

4. Պոլիս (Թրեօփո սէյսէյի վրայով)

9 յուլիս

4. Պոլսոյ բնակչութիւնը լսեց ե-րէկ սոսկալի աղմուկ մը որը կուգար ելլալով—Բէօզէի կողմէ : Գոթխայն մեքենայի պայթում մը անհամար երկիւի կտորներ թողուցած էր օդին մէջ : Համարեմ մզկիթին վանդակն ուն չորս բոլորեք, ուր Սուլթանը իւր ուրաթի աղօթքը կը կատարէ : Կէս օրէն 1 ժամ անցած, Սուլ-

թա ր եթէ մզ իթին մէջ խօսքի բըռ-նուած լոյսով քանի մը վայրկեան չուշանար՝ կտոր կտոր պիտի լոյսը : Մօտ 40 հոգի, սպաններ, զինուորներ, զապթիկներ եւ պալատի սպասաւոր-ներ ծանր ու թիթեւ կերպով վի-րաւորուած են : Սուլթանը ինք ան-ձառ հրամայած է զօրքերուն ո-րտեղմէ ձիաւորները իսկոյն չըջա-պատած են Երազըր յանցաւորները ձերբակալելու համար :

Օ արականներ, որոնք եկած էին հանգէսը դիտելու՝ չփոխած փախած են :

Ընդհանուր իրաւանցման ժամանակ պալատական զօրքերն ու թիկնապահ-ները չըջապատեցին Սուլթանը, որը ցատկելով իր կտորը, ինք վրեց ձիով : Մեծ յուզում կը տրէ հարէ-մին ու պալատականներուն մէջ, մինչ-գետ Սուլթանը ինք անտարեր, այն-պէս որ թատերաւորին մեծածերուն ու վերաւորուածներու փոխադրու-թիւնը լլկուէն յետոյ ունկնդրու-թիւնը ընդօժից պարտն Փօս Գալիլէ : որը չորհաւորութիւնները յայտնեց ազատման առթիւ յանուն իւր պաշ-տօնակիցներուն :

Շատ մը ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան, բայց կը հաւատանք թէ րոն յանցաւորը ձեռք չէ անցած, ամանք երեսասարդ թուրքերու կը վերադը-րեն ուսման հայերու, որովհետեւ գէպքին պատահած վայրը ընդհանրա-պէս օտարականներ կը գտնուին եղերս :

4. Պոլիս 9 յուլիս

Ջոնըրը դեռ իրենց անուններով չեն հասկցուած, կրսին թէ անոնց մէջ կը գտնուի առաջին ներքինապետը Սուլթանի թիկնապահներէն մէկը, օտար հիւրերէն որոնք եկած էին Սէ-լամլըքի հանդէսը զխնուր զոհ գա-ցած են մէկ իտալուհի եւ մէկ գեր-մանուհի : 57 վերաւորներ էն շատերը որոնք կը խնամուին հիւանդանոց-ներու մէջ, ծանր են եւ մէկ քանի-սըն ալ մահամբժ :

Ականատեսներու պատմածներուն նայելով պայթումը տեղի է ունեցած արտասովոր գոռոմով եւ գողգիւնով այնպէս որ ֆայթները շարժման մէջ են գրուած ի քնապերաբար եւ ձիւրը կտոր կտոր եղած : Գետնը ուր տեղի է ունեցած դժ-խական մե-քենայի պայթումը մէկուկէս մէթը խոր եւ 1 մէթը լայնութիւն ունեցող փոս մը բացուած է :

Սուլթանի գէմ կատարուած դա-ւադրութեան առթիւ պատահած գո-հերու թիւը կարծուած էն աւելի շատ է : Դժոխային մեքենան, որոյ հա-մար չը գիտցուի մինչեւ հիմա թէ թաղուած էր գետնի մէջ կամ նե-տուած էր, պայթեցաւ, միայն սա կայ որ Սուլթանը մզկիթէն դուրս ելլելը ուշադնելուն շնորհիւ ազա-տեց իր կեանքը :

4. Պոլիս 9 Յուլիս Թրեօփո— Սէյմէնի վրայով.—Ելլալով գէմ տեղի ունեցած դաւադրութեան զոհերը են 30 հոգի մեռած 50 վերաւորուած, որոնցմէ շատեր կը տառապին հիւան-դանոցներու մէջ, 50 ձի եւ 30 կառք կտոր կտոր եղած են : Շնորհիւ խիստ հետաժողութեան ձերբակալուած են շատ մարդիկ որոնք եկած էին դի-տելու Սէլամլըքը, բայց բուն յան-ցաւորին հետքը չէ գտնուած :

Այնպէս կը յուսացուի որ պա-լատականներու մատ կայ խնդրոյն մէջ : որովհետեւ այն վայրկեանին երբ Սուլթանը վար կիջնէր իր տե-ղէն մզկիթէն դուրս ելլելու համար թիկնապահներէն մին մօտեցաւ իրեն

և և խանգով ընդունեց. իբր թէ այս կը համարուի պայթուածի դործողութիւնը սկսելու նշանը, եւ ստուգել պայթուածը նոյն վայրկեանին տեղի ունեցած է :

Կայսերազուն իշխանները խիստ հրեշտակաբան տակ առնուածն, այնպէս որ դուրս ելլելու հրաման չը կայ: Շատեր կ'սկսածի տակ են ինկած. քաղաքը հանդարտ է :

Փարիզ 10 յուլիս

Պ. Ռուվէ շնորհաւորեց տաճկ. զեպանը ֆրանսական կառավարութեան անունով Սուլթանին բարեբաղդ կերպով (!) ազատուած ըլլալուն համար :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԳԻՏ

Եօդարտա թափսխելէ ետ. շրջապատը իւրեք, Սուլթան Համիտին էօմիլներէ սուի գասթ իթմէք իշխան ճուստ կ'իւնիւ աթը. լան պօմպա մագստէ վասըլ օլմայուպ, 100 քիշի գատար էօլտիւրմիւլ վէ եարէլէմիշ տիր. Սուլթան իսէ սաղ սէլիմ ֆայթոնա օթուրուպ երկրորդ չէքիւմիշ տիր. Տէր հալ իծրասընա մուպաշէրէթ օլընան թահգիւպթ էլան միթէնսարըր մէյտանա չըգարամտը: Պաշըլար պիր Արապ զապիթտէն շիւքէ իտէյօրլար. սօն զաննիյաթ իւրեք, իքի ինկիլիզ ճէնթլըմէնլէր ֆայթոնլէ օրատա պուլընուպ, «ճէհէննէմ մաքիւնսը» իլէ մէզքիւր ճիւնայէթի իշլէմիշլէր:

—Մէքէն Շէրիֆի վէֆաթ իթմիշ տիր: Պու հալատիսի կազէ թալարըն եազմասընա միւսատէ օլընամըլաըր:

Ձաննը աճիգանէմիզճէ Շէրիֆին էօլմէսի պիր ճիւնայէթ էսէրի օլաճազ. զիրա մալիւմ օլտըղը իւրեք, Մէքէն Շէրիֆի Մուհամմէտին սիւլալէսինտէն օլուպ, խալիֆէլիք հագգընա հայիզ օլմաղլէ վէ Արապ ասըլար վէ սայիր միւսլիմանլար աընը խալիֆէ իլան իթմէք էքքեարընտա պուլընմաղլէ Սուլթանըն խալիֆէլիկի էլտէն կիտէճէք իտի. իշլէմանըն վիւճիւտիւնին մէյտանտան գալգմասընա մէնֆաաթտար օլանլար մէքքիւր ճիւնայէթին ֆաիլի օլմալը տըրլար:

—Մաքէթոնիա մալիյէ գօնթրօլընա գարշը Պապը Ալիին վէրտիկի նօթայա ճէվապ զարազ տէվլէթլէր եէնի պիր նօթա իլէ հէր հալտէ գօնթրօլըն գապուլ վէ իծրա օլընմասընը իտտաա իթտիլէր:

—Պուլկար հիւքիւմէթի տալի տէվլէթլէրէ պիր սիրքիւլէր նօթա վէրուպ. Էտիրնէ վիւլայէթինտէ խրիսթիյանլարըն թահամիւլ օլընմազ հալտէ պուլընտըգլարընը իյզան իտէրէք:

Մաքէթոնիանըն իւշ վիւլայէթլէրինտէ իծրա օլընմազ իսլահաթ այնէն էտիրնէ վիւլայէթինտէ տալի իծրա օլընմասընը թահալ էյլէմիշ օլտըղը Սօֆիատան պիւտիւրիւմիշ տիր:

—Թիւրք կազէթալարըն եազտըգլարը իւրեք, միւշիւր Ֆէյլի բաշա պիր գաշ թապուր ասքէրլէ յուլիս 2 տէ արապ ասըլարըն էլինտէն պիր գաշ քէօյլէր զապթ իթմիշ 1 ասքէր վէ 200 քիշտէն զիյատէ ասընէօլմիւլէր: Մէքքիւր կիւնտէ 80 քէօյ էհալիսի պէյազ պտնտէրալար աշուպ թէսլիմ օլմուշլար. գալան էհալի տալի իթաաթա կէլմէքտէ իմիշլէր: Թիւրք մէնպալարընտան նէշըր օլընան պու եօլտա հալատիսիլէրին նէ տէրէճէ տօղրու օլտըգլարընը թալիֆէ իքթիզա եօգ տըր:

—Մէքէն Շէրիֆին բօթընա վարիսլէր չօգ օլտըգլարընտան, Սուլթան անլէրտէն պիրինի քէնտիսի ինթիսապ իթտիքտէն սօնրա էօլէնին վէֆաթընը իլան իթտիքէճէք իմիշ:

—Հօտէյտա (եէմէն իսքէլէսի) ասըլարտան մուհասէրէտէ իմիշ. Սուլթան պիր տօնանմա եօլլաճազ ֆիքքիւնտէ իմիշ իսէտէ՝ Բօքէմքիւմ վազաասընտան գօրգարապ պէլքի տիկէր ըուս վաքօրլարը տալի ըսեան իտուպ, Սթանպուլ կիրէրլէր շիւքէսի իլէֆիքքիւնի տէկիւմիշ. Թան պու հալատիսի վէրուպ, չէօյլէ իլալէ իտէյօր քի՝ Թիւրքիանըն եէնի ուսուլէ եալընըղ իւշ վաքօրը օլուպ, տիկէրլէրի էսիկ վէֆայտիւլ չէյլէի տիր տէյօր:

—Սթանպուլտան Հալաւա աթիտէքի թէլէկրաֆ վէրիւմիշ տիր:

«Տէօրտիւնճի օրտուըն հազըրլանմասը տէվամ իտէյօր, ֆազաթ չօղլար գաշիյօրլար. Էրմէնիստանտան եէնի գըրկընլար իշիտիլիյօր. Բիւրտլէր Գօնեա վիւլայէթիւնտէ չօգ քէօյլէր պօզմուշլար:

Բիւրտ գապիլէլէր աճէմ սիւնօրնտա ըսեանա (ապտամբութիւն) գալգըշլըլար:

ԲՈՒՍԻԱ

ԿԱՎԿԱՍԻԱ ԳԵՐԿԵՆԸ

Ժընէվ 8 յուլիս—Բանիսլամիզմ ճէտվէլի Սուլթանըն մէմուրլարըն իշլիւրաքը իլէ Պազուտա թէրթիպ օլընմըլ տըր. նախիջեան վէ Պազու խանլարը անա միւթթէֆիք տիրլէր. պուլնլարըն բլանը խրիսթիանլարը գըրմազ վէ նախիճէվան սանճաշընը միւսթազիլ (անկախ) իլան իթմէք իտի. Արաքըրըմաղըն քէնարլարըն:

տա պիր սիւլահ տէքօսը պուլըտը, սիւլահար Թիւրքիտտան կէլմիշ վէ գրիլընլարա հազըրլանմըլ. Էրմէնիլէրի քէսուպ պիթիւմէք իշիւն իսլամլարա իլաննամէլէր տաղըլմըլ զիրա պիր ասըր էվվէլ Էրմէնիլէր Երեւան վիւլայէթինին ըուսլարըն էլինէ կէշմէսինէ վասիթա օլմուշլար:

Նախիջեան սանճաղընտա 410 էրմէնի գաթլ օլընմըլ վէ 182 տիւքեանտան տէօրտիւ սէլամէթ գալմըլ տիկէրլէրի եազմա իսիւմիշ վէ եանմըլ տըրլար:

Գաթիլ թաթարլարըն քէօյլէրինի Էրմէնիլէր ճէզալիյօրլար. էն աղը 500 թաթար էօլմիւշ տիր:

Հիւքիւմէթին վաղիլէթի միւքհէմ տիր. Էրմէնիլէրէ գարշը թէշլիք իտէն Բաւարի կազէթանըն թաթար մուհարրիւր Գրալվէքիլինտէն մուհաֆազա օլընմըլ:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Է

Պուլկարիանըն հէր թարաֆընտան վէլօսիթէթիսթլէր թըրէնի մախսուլէ ճուստա էրթէսի կիւնիւ սաաթ 3 տէ վառնայա եէթիլէրէք. սթասիօնտա Մ. Մ. Ուքրալիթէր. Պէլէտիլէր ըշիսի վէ մէմուրինի միւլքիլէր վէ սալիլէր վէ խընճախընճ էհալի թարաֆընտան գապուլ օլընտըլտըր. Հիւքիւմէթին թէրթիպ իթտիկի մահէլտէ չէհրիմիլին եուհալարը թարաֆընտան օյուլնլար վէ միսաֆիւր վէլօսիթէթիսթլէր թարաֆընտան եարըլլար իծրա օլընարազ, 1-2 կիւն էհալիլէր պիր էյլէնճէ պախշ իթմիշ օլտըլար:

Վէլօսիթէթ եարըլլանտա միւքեաֆաթը պիր պուլկար վէ պիր էրմէնի գազանմըլ տըր. Խաս-Գէօյլիւ Կէօրկի Բուլշով 30 քիւլմէթրօ մէսաֆէի 62 տաղիգատան քէսմիշ տիր. վէ Ֆիլիպէլի Պաթիսթ Կօմիտասեան օլ մէսաֆէի 65 տաղիգատան քէսմիշ օլուպ, հէր իքիսիտէ նայիլի միւքեաֆաթ օլտուլար:

Պու կիւն Վէլօսիթէթիսթլէր մահէլլէրինէ ալտէթ իտէճէքլէր տիր:

Մ Ո Ւ Հ Ա Ր Է Պ Է

Պիր գաշ կիւնտէն պէրու մէյտանը մուհարէպէտէն մալիւմաթ ալընմայօր. պու սիւքիտիլէթ Շուշիմա տէնիզ մուհարէպէտիւնտէն էվվէլ պիր վաղըթ հիւքըմ իտէն սիւքիւնէթէ պէնզէտիյօրըլ պէլքի պուլնուտա խի նէթիճէսի ըուսլարա բէք մազարաթլը օլաճաղ տըր. Պազըլարըն «միւսալէհա միւլէքէրէսինտէ ըուս մուրախասլարըն հէր հալտէ ճաքօնըն թէքիլիֆա:

Թընը գապուլ իտէճէքլէր տէյուլմարէշալ Օեամա ֆազլա գանտէօքմէք իսթէմէյօր, տէյօրլար. ֆազաթ թէքիլիֆաթըն ըշտտի հալինտէ Օեամանըն ըուս օրտուսընա վէրէճէկի տարպէ բէք տէհէլէթի օլաճաղ կէօրիւնիյօր. զիրա ճաքօն օրտուսը Մանշուրիտա հէր ճիհէթլէ ըուսլարտան գալվէթլի օլտըղը աշիքեար տըր:

—Վլատիլօստօք ճիւլարլարընտա ճաքօն գալվէթի սըգլաշմըլ վէ մուհասէրէ պաշլամըլ տըր:

—Ճաքօն իւշ միլիար ֆրանգ թազմիւնաթը հարպիլէ. թալէպ իտէճէք տէյօրլար:

—Միւսալէհա իշիւն սէր մուրախաս թալիս օլընան Մ. Վիթթէ Բարիլէ վասըլ օլուպ. Ֆըրանսա վիւքէլասը իլէ բէք մէրհամանէ սուրութլէ միւլազաթլարտա պուլընմըլ տըր:

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԷ

ՎԱՌՆԱ, Յուլիս 13

ՉԱԽԻՐԷ

Table with exchange rates for various locations including ՊՈՒՂՏՍՑ, Վալօն, Արապ, ԱՐՔԱ, Վալօն, Արապ, ՅՈՒՆԻԵԱ, ԱՌԲԻՑԱ, Արապ, ՄԻՍԻՐ, ՉԱՎՏԱՐ, Վալօն, Արապ, ՄԻՍԻՐ, ՉԱՎՏԱՐ.

ՍԱՐԲԱՅԻՑԷ

Նարօլէոն 20, 20 ֆրանք Օսմ. լիբանը 22, 75 ալթուն ֆրանք

ՊԱԿԱՆԻՑԷ

Table with exchange rates for various locations including Վարնա, ԳԱՀՎԷ, ՇԷՔԷՐ, ԲԻՐԻՆՃ, ԳԱՀՎԷ, ՇԷՔԷՐ, ԲԻՐԻՆՃ, ԳԱՀՎԷ, ՇԷՔԷՐ, ԲԻՐԻՆՃ.